

Andere samenleving, andere christenen

De veranderde maatschappij – van verzuiling naar postchristelijke netwerksamenleving – vraagt om een radicale heroriëntatie van gereformeerde christenen. Niet antithese moet voorop staan, maar dienstbaarheid – al blijven christenen wel vreemdeling in deze wereld.

VRIJPLAATS

door Robert van Putten

'Uit de wereld, in de zuil' is de leus van reformatorische christenen vandaag de dag. Deze leus verschilt echter wezenlijk van onze roeping: 'in de wereld, niet van de wereld'. Het besef dat je dienstbaar en solidair met de wereld moet zijn, omdat zij Gods wereld is, mis ik in de discussie over de reformatorische zuil en de positie van orthodoxe christenen in onze samenleving. De wijze waarop veel reformatorische opinieleiders spreken over de plaats en toekomst van orthodoxe christenen in onze maatschappij vind ik eenzijdig. Men spreekt alsof het buiten de reformatorische zuil één en al gevaar is. Een zeer antithetische houding tegenover de samenleving kenmerkt de zuil; alles wat van buiten komt en de zuil mogelijk kan beïnvloeden wordt met argwaan, zo niet met vijandigheid, bekeken. Waar de zuil in contact komt met de wereld, heeft ze een aantal wachtsters staan, die waarschuwend, oordelend en verdedigend optreden. Hoewel er ook kritische stemmen zijn over de zuil en de gerichtheid naar binnen, blijkt van een fundamentele heroriëntatie nog geen sprake. Alleen antithetische suggesties als 'naar buiten treden' en 'de confrontatie aangaan' klinken regelmatig.

Perspectief

Dit stelt mij teleur. Ik hoopte dat deze discussie over de reformatorische zuil en de positie van orthodoxe christenen in de maatschappij zou leiden tot een actueel perspectief op christen-zijn in en voor deze wereld. De reformatorische zuil biedt mij dat perspectief niet. Realiteitszint aanzien van de structuur en het karakter van onze postchristelijke samenleving ontbreekt. De huidige context is heel anders dan die tijdens de periode van verzuiling. Dit wil ik door middel van de volgende punten aanduiden:

1. Wij leven in een netwerksamenleving. Structuren zijn difuus, informeel en vluchtig.

Een belangrijk onderdeel van de reformatorische zuil zijn de scholen, zoals het Calvin College in Goes. Hoewel de omgeving van de zuil drastisch veranderd is, verbinden veel reformatorische opinieleiders hier nog geen gevolgen aan. | foto AND Design/Koos Luijk

Iedereen leeft in een netwerk, deels zelf samengesteld. Informatie en relaties hebben we niet alleen steeds meer, maar dragen we ook continu bij ons, via internet en mobiele telefonie.

2. Nederland is een postchristelijk land. Processen van ontkerkelijking en secularisering hebben zich grotendeels al voltrokken. De jongere generatie heeft haast geen idee meer wat het christelijk geloof inhoudt.

3. De kerk bevindt zich in de marge van de samenleving. Ze heeft geen machtspositie en spilfunctie meer.

Andere eisen

Hoewel deze punten nog wel worden erkend, verbinden veel

reformatorische opinieleiders hier geen gevolgen aan. De netwerksamenleving stelt andere eisen aan de vormgeving van samenleven en christen-zijn. Een postchristelijke context zorgt er ook voor dat de kerk zich in een andere omgeving bevindt dan voorheen. Juist deze maatschappelijke veranderingen maken dat we opnieuw voor de vraag staan hoe we maatschappelijk betrokken christen kunnen zijn. Dan komen als vanzelfsprekend de begrippen solidariteit en antithese naar voren. Enerzijds zijn we vreemdelingen in deze wereld omdat we christen zijn, maar tegelijkertijd hebben we de immense opdracht om in naam van Jezus Christus in de wereld

te zijn. Solidariteit betekent dat we op deze wereld betrokken zijn omdat zij Gods wereld is. Omdat we een boodschap en een opdracht hebben. Tegelijkertijd kan daar de antithese zijn. Die openbaart zich vanzelf. Zij ontstaat omdat christenen de werkelijkheid anders interpreteren en beleven. Het is dus niet op voorhand een organisatorische, institutionele of strategische keuze.

Missionair

Een missionaire grondhouding, het zijn van een zoutend zout, moet richting geven aan ons christen-zijn in een postchristelijke netwerksamenleving. We staan daar vanuit een betrokken

houding omdat ons christelijk geloof haar heil te bieden heeft. Tegelijk zijn we ons meer bewust van de antithese, omdat we vanuit onze missionaire insteek ook kritisch zijn op de cultuur. Daarnaast is de notie van dienstbaarheid belangrijk. Wij moeten leven „tot eer van God en tot heil van de naaste“. Christenen hebben dus zeker een roeping om dienstbaar te zijn en om verantwoordelijkheid en zorg te dragen voor deze wereld die van God is. In de bezinning op de toekomst van gereformeerd christen-zijn kunnen een missionaire grondhouding en de bereidheid tot dienstbaarheid perspectief geven. We worden hiermee opnieuw uitgedaagd om 'pre-

sent', dat is: aanwezig, beschikbaar, te zijn. Dit betekent dat een radicale omslag in het denken van reformatorische christenen noodzakelijk is. Bovendien is het ook onze roeping. Een roeping die geldt voor het leven in de volle breedte: op de universiteit, op straat en in je buurt, in de kerk, in het publieke debat en in de politiek. Om het met Kuypert te zeggen: er is niets waarvan Christus niet zegt: „Het is mijn!“

Robert van Putten is deze week preses geworden van de christelijke studentenvereniging CSFR. Hij woont en studeert in Rotterdam. Dit artikel is een bewerking van zijn inbreng, uitgesproken op 12 januari.